

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۱۰ صبح	رشته: علوم و معارف اسلامی	سوالات امتحان نهایی، درس: احکام ۳
تعداد صفحه: ۱	تاریخ امتحان: ۱۳۹۷/۱۰/۱۰	سال دوازدهم دوره دوم متوسطه	نام و نام خانوادگی:
مرکز سنجش آموزش و پرورش <a href="http://aee.medu.ir">http://aee.medu.ir</a>		دانش آموزان بزرگسال، و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دی ماه سال ۱۳۹۷	

ردیف	تعداد صفحه سؤال: یک	تعداد سوالات: ۱۸	نمره
۱	مهمترین وظیفه علم اصول فقه چیست؟		۱
۲	خدمات شیخ طوسی به رشد و ارتقای فقه چه بود؟		۱
۳	اصول فقه در جهت دستیابی به احکام شرعی چگونه به مجتهد کمک می کند؟		۱
۴	منبع و مصدر حکم ظاهری چیست؟ موارد آن را نام ببرید؟		۱/۵
۵	در اصطلاح اصول فقه " کتاب " به چه معناست؟ و فرق آن با " حدیث قدسی " چیست؟		۱/۵
۶	قاعد " اصالة الظهور " چیست؟ آن را با مثال توضیح دهید؟		۱/۵
۷	شرایط مفهوم دار بودن جمله شرطیه چیست؟		۱/۵
۸	شرایط ظهور امر و نهی را بیان کنید؟		۱
۹	الفاظ و تعبیری که در زبان عربی دلالت بر عموم می کند، بیان کنید؟		۱
۱۰	مطلق و مقید را تعریف کنید؟		۱
۱۱	اقسام اجماع را نام برده و تعریف کنید؟		۱
۱۲	" دلیل عقلی " در چه صورتی حجیت دارد؟		۰/۵
۱۳	حکم تلازم میان نهی و بطلان در عبادات و معاملات را توضیح دهید؟		۱
۱۴	دلیل عقلی بر حجیت برائت را بیان کنید؟		۱
۱۵	هر یک از مواد زیر محل جریان کدام اصل علمی است و چه حکمی دارد؟ الف) وقتی درباره از بین رفتن عدالت امام جماعت شک کنیم. (ب) وقتی مکلف هیچ راهی برای تعیین قبله ندارد. ج) اگر شک کنیم که عصاره انگوری که به جوش آمده حلال است یا حرام و دلیلی اجتهادی بر آن نیابیم.		۱/۵
۱۶	مقدمه واجب را با ذکر مثال تعریف کنید؟		۱
۱۷	خبر مقطوع الصدور چیست؟ بر چند قسم است؟ نام ببرید.		۱
۱۸	مفهوم موافق را تعریف و با ذکر مثال توضیح دهید؟		۱
۲۰	موفق و سربلند باشید	جمع بارم	

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: احکام (۳)		رشته: علوم و معارف اسلامی	ساعت شروع: ۱۰ صبح
پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۹۷/۱۰/۱۰	تعداد صفحه: ۲ صفحه
دانش آموزان بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دی ماه سال ۱۳۹۷		مرکز سنجش آموزش و پرورش و پرورش <a href="http://aee.medu.ir">http://aee.medu.ir</a>	
ردیف	راهنمای تصحیح		
بارم			
۱	اصول فقه روش صحیح استنباط حکم شرعی را به فقیه می آموزد (۰/۵) و برای او دلیل را از غیر دلیل و حجت را از غیر حجت متمایز می کند. (۰/۵)	۱	
۲	ایشان مؤسس حوزه نجف، مؤلف دو کتاب از کتب اربعه و سه کتاب از کتب اولیه رجالی و تربیت کننده صدها فقیه هستند.	۱	
۳	الف) با تنظیم روش صحیح استنباط احکام شرعی (۰/۵) ب) با تبیین پیش فرض های استنباط (۰/۵)	۱	
۴	منبع حکم ظاهری را دلیل فقهاتی یا اصل عملی می گویند. (۰/۵) و عبارت است از: استصحاب، برائت، احتیاط، تخیر (۱)	۱/۵	
۵	منظور از " کتاب " آنچه به عنوان قرآن بر پیامبر اکرم (ص) از سوی خداوند نازل شده (۰/۵) تفاوت قرآن با حدیث قدسی: آیات قرآن هم لفظ و هم معنای آنها از جانب خداوند نازل شده و رسول اکرم (ص) بدون هیچ تصرفی آن را نقل فرمودند اما در حدیث قدسی خداوند معنا را بر پیامبرش نازل کرده و پیامبر (ص) آن معانی را در قالب الفاظ خود بیان نموده است. (۱)	۱/۵	
۶	هر گاه شک کردیم که متکلم از کلام خود معنای ظاهر را قصد کرده یا معنای غیر ظاهر را، سخن او را بر معنای ظاهر حمل می کنیم (۰/۷۵) مثلاً آیه " اقیموا الصلاة "، فعل امر ظهور در وجوب دارد و شک می کنیم آیا در معنای استحباب به کار رفته یا نه، آن را حمل بر وجوب می کنیم مگر در صورت وجود قرینه ای برخلاف ظاهر. (۰/۷۵)	۱/۵	
۷	شرایط مفهوم دارا بودن جمله شرطیه: الف) میان شرط و جواب ملازمه باشد و اتفافی نباشد. (۰/۵) ب) جواب متوقف بر وجود شرط باشد یعنی وجود شرط سبب ایجاد جواب شود. (۰/۵) ج) سببیت شرط برای جواب انحصاری باشد. یعنی جواب فقط با وجود شرط موجود شود و سبب دیگر در تحقق آن دخیل نباشد. (۰/۵)	۱/۵	
۸	الف) امر و نهی از سوی فرد عالی به ذاتی صادر شود. (۰/۵) ب) همراه با آن قرینه ای که صیغه را به معنای استحباب یا کراهت یا اباحه منصرف کند، وجود نداشته باشد. (۰/۵)	۱	
۹	الف) لفظ " کل " و هر لفظی که به معنای کل باشد. (۰/۵) ب) جمع معرف به " ال " (۰/۲۵) ج) قرار گرفتن نکره در سیاق نفی یا نهی (۰/۲۵)	۱	
۱۰	مطلق عبارتی است که دلالت بر عموم و شمولیت حکم نسبت به همه افراد می کند و این دلالت بواسطه مقدمات حکمت است. (۰/۵) و در صورتیکه حکم در عبات مقید به قید یا وصف خاصی شود مقید نامیده می شود. (۰/۵)	۱	
۱۱	اجماع محصل اجماعی است که فقیه با تحقیق و بررسی آرای فقها و فتاوی علماء به دست آورده. (۰/۵) اجماع منقول اجماعی است که فقیه شخصاً فتاوی علماء را ندیده بلکه از فقیهیی که خود اجماع را بدست آورده، آن را نقل می کند. (۰/۵)	۱	

ادامه راهنمای تصحیح در صفحه دوم

باسمه تعالی

ساعت شروع: ۱۰ صبح		رشته: علوم و معارف اسلامی	راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: احکام (۳)
تعداد صفحه: ۲ صفحه		تاریخ امتحان: ۱۳۹۷/۱۰/۱۰	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه
مرکز سنجش آموزش و پرورش <a href="http://aee.medu.ir">http://aee.medu.ir</a>		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دی ماه سال ۱۳۹۷	
۰/۵	دلیل عقلی در صورتی حجت است که نتیجه آن قطع و یقین به حکم شرعی باشد.		۱۲
۱	تلازم نهی و بطلان در عبادات که نیاز به قصد قربت دارند، نهی در عبادات موجب بطلان عبادات است. (۰/۵) در معاملات که نیاز به قصد قربت ندارند، نهی موجب حرمت عمل است ولی معامله باطل نیست. (۰/۵)		۱۳
۱	عقل حکم می کند که مجازات مکلف در صورتیکه شارع مقدس (قانون گذار) حکم آن را بیان نکرده باشد قبیح است. اصطلاحاً "قبح عقاب بلا بیان": مجازات بدون بیان حکم، پس در هر مورد دلیلی بر حکم شرعی (وجوب یا حرمت) پیدا نکردیم، مسئولیتی ثابت نمی شود و وظیفه ای نداریم.		۱۴
۱/۵	الف) برطبق اصل استصحاب حکم به بقاء عدالت امام جماعت می کنیم. (۰/۵) ب) بر طبق اصل احتیاط برای اینکه یقین پیدا کنیم تکلیف انجام شده باید به چهار طرف نماز بخوانیم. (۰/۵) ج) بر طبق اصل برائت حکم به حلیت می کنیم. (۰/۵) (بیان اصل عملی و حکم در هر مورد ۰/۵ نمره)		۱۵
۱	اگر شارع به وجوب عملی حکم کند لازمه این امر واجب شدن مقدمات آن است و به عمل واجب که نیاز به مقدمه دارد "ذی المقدمه" می گویند مثلاً نماز ذی المقدمه و وضو مقدمه آن است و وضو به عنوان مقدمه واجب واجب است.		۱۶
۱	خبر و حدیثی است که بررسی سلسله روایان آن برای ما یقین به صدور آن از معصوم (ع) حاصل می کند. (۰/۵) و بر دو نوع است: (۱) خبر متواتر (۲) خبری که همراه با عواملی است که موجب قطع و یقین می شود. (۰/۵)		۱۷
۱	مفهوم موافق مفهومی است که حکم آن با حکم منطوق یکسان است و هر دو حرمت یا هر دو وجوب را بیان می کنند. (۰/۵) در آیه شریفه "لا تَقُلْ لَهُمَا آفٌ" منطوق دلالت بر حرمت آف گفتن به پدر و مادر دارد مفهوم این آیه هم دلالت می کند هر چیزی که بیشتر از آف گفتن باشد هم حرام است. (۰/۵)		۱۸
۲۰	جمع نمرات		همکار محترم خسته نباشید